

Bouwstenen voor een recht van antwoord voor online media in België vanuit een juridisch en empirisch perspectief

Prof. dr. Eva Lievens
Senaat, 11 januari 2019

Context

- Onderzoek uitgevoerd aan de Universiteit Gent door Nuria Deroeck, prof. dr. Sarah Van Leuven en prof. dr. Eva Lievens
- Combinatie van een juridisch en een communicatiewetenschappelijk / empirisch perspectief

Juridisch perspectief

- Recht van antwoord = versterkt de vrijheid van meningsuiting, wakkert het maatschappelijk debat aan, laagdrempelig, goed alternatief voor onmiddellijke gerechtelijke procedure, niet absoluut
- Blijft ook internationaal als belangrijk erkend (recente uitspraak EHRM – Eker v. Turkije, ongewijzigde bepaling in herziene Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten 2018/1808)
- Knelpunt: wetgeving verouderd; enkel voor geschreven pers en audiovisuele media, niet voor online media

Vragen

- Mediumspecifiek of harmonisatie?
  - Bevoegdheden?
  - Inhoudelijke en formele vereisten?
- Ook voor nieuwe dienstenaanbieders, content providers en ‘prosumers’?
  - Blogs, podcasts, videodeeldiensten, sociale media, ...?

Empirisch onderzoek

- 11 kwalitatieve diepte-interviews met hoofdredacteuren van traditionele en online media, uitgevers, managers en coördinatoren in Vlaanderen
- 2 magazines, 2 omroepen, 3 online media, 2 kranten en 1 overkoepelend mediabedrijf
- Semigestructureerde vragenlijst: attitude t.o.v. huidige wetgeving, huidige praktijk, systemen in het buitenland, wetsvoorstellen

Empirisch onderzoek

- Attitude t.o.v. huidige wetgeving in België
  - RvA komt weinig voor maar heeft een terecht bestaan
  - Bedenkingen bij huidige toepassing
    - Vaak toch via advocaat → drempel
    - Geschreven pers: kritisch t.o.v. brede toepassingsmogelijkheden, misbruik mogelijk, vaak t.o.v. bepaalde journalistieke genres
  - 4/11: uitbreiding van wetgeving naar online media: niet nodig (reactiemogelijkheden + sociale media), zelfregulerend charter is een optie, sancties door RvdJ (bemiddeling door RvdJ reeds benut)
  - 7/11: voorkeur voor zelfregulering, maar wettelijk kader als 'stok achter de deur'

Empirisch onderzoek

- Huidige praktijken bij aanvraag RvA voor online media
  - Voorkeur voor persoonlijk contact, niet via rechtbank
  - Alternatieven: minnelijke schikkingen en brieven met verontschuldiging, online nieuw aanvullend artikel, artikel aanvullen, verbeteren of passages te schrappen
  - Aanpassingen worden soms zichtbaar gemaakt door kaderstuk of schrapping te tonen
  - 1 medium: tekst RvA wordt volledig weergegeven online
  - AV media: aparte pagina op website met rechtzettingen, soms item offline halen

Empirisch onderzoek

- Vereisten voor nieuw wettelijk kader
  - Onjuistheden
    - Toepassingsgebied beperken, vgl. met rectificatiebericht in NL (maar niet telkens via rechter, SV werkt chilling effect in de hand)
  - Termijnen
    - Geen consensus: geen termijn (internet: oneindig geheugen) v. korte termijn (verlies van relevantie)
    - Bemiddelingsperiode
  - Weigeringsgronden
    - Voorkomen van misbruik, inhoudelijke toetsing, geen publicatie indien bericht aangepast wordt, geen consensus over alternatieve reactiemogelijkheden op website, veel vragen omtrent sociale media

Empirisch onderzoek

- Vereisten voor nieuw wettelijk kader
  - Plaats, ruimte en toegankelijkheid
    - Eenzelfde plaats op de website voor artikel en RvA levert niet altijd evenveel aandacht & bezoekers op, verschillende respondenten: op dezelfde wijze toegankelijk (vb. delen van artikel op Twitter, idem voor RvA), vanuit online bericht toegankelijk (ook in archief), wat met offline gehaalde items?
  - Vorm
    - Andere vormen dan tekst (vb. video)

Besluit

- Duidelijkere houvast noodzakelijk
- Opportuniteit voor co-regulering:

→ zelfregulering + wettelijk vangnet

- zelfregulering:
  - gedragscode / charter en/of uitbreiden van bevoegdheden / sanctioneringsmogelijkheden RvdJ
  - rol voor zelfregulerende organen (journalistieke praktijken): expertise, praktijken, flexibiliteit, bemiddeling, profilering
- wettelijk vangnet:
  - bij niet-functioneren zelfregulerend systeem kan burger RvA afdwingen voor de rechter

Besluit

- **Inhoudelijke** harmonisatie + optimalisatie van **technische** mogelijkheden
  - Onjuistheden, aanzien en reputatie (Aanbeveling RvE; EHRM: *Melnychuk v. Ukraine* 'exceptional circumstances', echter: *Eker v. Turkije*)
  - Impact belangrijker dan plaats
  - Termijn: 'redelijke termijn', blijft een discussiepunt
  - Vorm: uitbreiding naar andere vormen dan schriftelijke tekst
  - Aandacht voor recht op informatie: verwijderen / offline halen: transparantie blijft noodzakelijk, spoor zichtbaar

Prof. dr. Eva Lievens

Docent Recht & Technologie

RECHT & TECHNOLOGIE

E e.lievens@ugent.be

www.ugent.be

 Universiteit Gent

 @ugent

 Ghent University